

Kovács Márk Károly:

**Terrorista szervezetek aszimmetrikus hadviseléshez kapcsolódó módszereik, eszközeik,
eljárásaik**

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetője

TÉZISFÜZET

Témavezető: Prof. Dr. Resperger István ezredes

Budapest, 2023

TARTALOM

Bevezetés.....	3
A tudományos probléma megfogalmazása	4
A kutatás célja	5
Hipotézisek.....	5
Kutatási módszerek	6
A Kutatás felépítése	7
A kutatómunka összegzése.....	8
Összegzett következtetések	9
Új tudományos eredmények.....	12
A kutatási eredmények felhasználhatósága és Ajánlások, további kutatást igénylő területek.	13
Publikációs jegyzék.....	14
Szakmai - tudományos életrajz	15

BEVEZETÉS

„Más szóval: némely lázadó csoportok terroristák és szabadságharcosok egyben, máskor csak az egyik, néha pedig egyik kategória sem érvényes.”

/Ariel Merari¹/

A terrorizmus már a történelem kezdetétől jelen van a társadalom mindennapjaiban. A korszakok és a történelmi változások következtében a jelenség egyre nagyobb kihívást jelentett a nemzetállamok számára. Az első, majd második világháború olyan kiindulópontokként határozhatók meg, ahonnan a terrorizmus és a függetlenségért harcoló szabadságharcosok, forradalmárok, valamint irreguláris csapatok aszimmetrikus hadviselést alkalmazó felek meghatározásának és tartalmi elemeinek összemosódása vette kezdetét. A nemzetállamok által létrehozott és felügyelt új világrend, országhatárok nem minden társadalmi réteg számára elfogadhatóan lett kialakítva. Az anarchista, majd szeparatista és nacionalista terrorszervezetek a létrehozott állami határok, és azok vezetése ellen hirdettek háborút. A szeparatista szervezeteket a radikális iszlamista terrorszervezetek váltották a média és a nemzetállamok fókuszpontjában. Az új típus a politikai irányultsággal párhuzamosan a vallási szegregációt felhasználva, saját vallási értelmezéseket létrehozva próbálják meg a létrehozott nemzetállami határokat saját elképzelésükre formálni, a régi kor időszakából ismert társadalmi határokra hivatkozva.

A 21. század egyik kiemelkedő történései, amelyek a társadalom mindennapi életére is kihatással vannak, az aszimmetrikus konfliktusok, a terrorizmus és a helyi háborúk. Az Amerikai Egyesült Államokban 2001. szeptember 11-én, majd a Madridban és Londonban bekövetkezett terrorcselekmények megdöbbentették a világot, emlékei és hatásai kitörölhetetlenek. Az Iszlám Állam és annak újabb, a régi eszközök és a hétköznapi tárgyak újraértelmezésével elkövetett terrorcselekményei ezt követően jelentek meg. Magyarország tekintetében a 2012-es és 2020-as Nemzeti Biztonsági Stratégia a terrorizmust, mint az ország és az euro-atlanti szövetségi rendszer biztonságát fenyegető kihívásnak nevezte meg. Az

¹ Ariel Merari: A terrorizmus mint a lázadás stratégiája. In: Tálás Péter: A terrorizmus anatómiája. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2006. 91.

Európában tapasztalt terrorcselekmények azonban már csak mint egy-egy probléma jelennek meg, amelyek főként a Közel-Keleten történő konfliktusok visszhangjának tekinthetők.

Az értekezésem célja, hogy meghatározza a terrorizmus aszimmetrikus jellemzőit, az aszimmetrikus hadviseléssel való kapcsolatrendszerét. Az első fejezetet, mint elméleti részt primer és szekunder forrásokból kutatható egykor vagy napjainkban is működő terrorszervezetekkel – Ír Köztársasági Hadsereg, Baszk Haza és Szabadság, al-Káida és Iszlám Állam – alátámasztva, mint esettanulmányokkal igazoljam vagy cáfoljam az elméleti fejezetben megfogalmazottakat.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Témaválasztásom kapcsán felmerül a kérdés, hogy miben tér el a klasszikus terrorizmus témakörében íródott tanulmányoktól, értekezésektől, könyvektől. A vizsgált szervezetek, az Ír Köztársasági Hadsereg, valamint a Baszk Haza és Szabadság klasszikus terrorszervezetekként még a 20. században jöttek létre, de kihatásuk volt és aktívan működtek a 21. század kezdetén is. Az Európában végrehajtott innovatív módszereik és szervezeti felépítésük alapot adtak a radikális iszlamista terrorszervezeteknek. Az al-Káida kezdeti katonai hierarchiára, majd a sejtszerkezetre átalakított struktúra és a későbbi globális hálózat alapú szövetségi rendszer, valamint az Iszlám Állam központi szervezeti felépítése – leszámítva a területi irányításra kialakított kormányzati alegységeket – alapvető vonásaikban mutatnak hasonlóságokat. A 21. század, az értekezés megírásáig, már a nemzetközi terrorszervezetekről, főként a radikális iszlamista indíttatással működőkről nevezetes. Az Iszlám Állam jelenségével a probléma tovább fejlődött, és a terrorszervezetek egy régi-új fajtáját tapasztalta meg a világ. Az addig csak kinyilatkoztatásokban, médiában közölt hollisztikusan megfogalmazott területkiszajítást célzó törekvések valós területet birtokló, irányító terrorszervezet jött létre, ami a Közel-Keleten aktívan alkalmazta az aszimmetrikus hadviselés eszköztárát a terrorizmussal összehangolva – továbbá reguláris hadviselési törekvései is voltak. A két radikális iszlamista terrorszervezet általánosságban megpróbálta összegyűjteni és felhasználni az addig már sikeresen alkalmazott és nagy nyilvánosságot kapott modus operandikat – például Izraelből a gázolások támadás, robbantás. Az értekezésben vizsgált négy szervezet ezért úttörőként és gyűjtőszervezetekként reprezentálják a koruk meghatározó trendjeit. Egyben a tudományos grémium számára is vizsgálati, utókövetési feladatot biztosítanak.

A KUTATÁS CÉLJA

Az értekezés elkészítése során a következő célokat tartottam szem előtt:

1. Megvizsgálni a terrorizmus változásait – az Ír Köztársasági Hadsereg, a Baszk Haza és Szabadság, az al-Káida és az Iszlám Állam szervezetén keresztül –, hogy a bűncselekményként való értelemezésen kívül értelmezhető-e önálló hadviselésként vagy az aszimmetrikus hadviselés egyik elemeként.
2. Összegyűjteni, megvizsgálni és összegezni a múlt és jelen terrorszervezeteinek struktúráját, módszereit és alkalmazott fegyverzetét, valamint az ellenük felhasznált politikai, katonai és rendészeti eszközöket.
3. Megvizsgálni, hogy a nyugati demokráciák – Egyesült Királyság, Franciaország, Egyesült Államok és Spanyolország példáján keresztül – milyen megoldási kísérleteket alkalmazott rövid, közép és hosszútávon a terrorizmus és terrorszervezetek ellen.

HIPOTÉZISEK

Doktori értekezésemben a kutatási célokkal összhangban a következő hipotézisek igazolására vállalkozom:

1. A hadtudomány területén a terrorizmus, mint egy eszköz vagy módszer értelmezése csak szűk területet határol be, mert léteznek olyan önálló terrorszervezetek, amelyek képesek lennének az irreguláris hadviselés megvalósítására is. A szervezetek számára így a terrorizmus, mint hadviselési forma is lehetséges módszerként jelentkezik. Az aszimmetrikus hadviselés fogalma szélesebb területet foglal magába, nem lehet egyenlő csak a terrorizmus, a gerilla hadviselés és a felkelés meghatározásával. Az aszimmetrikus hadviselés, főként a gyengébbik hadviselő fél, felhasznál minden rendelkezésére álló eszközt, így a terrorizmust is.
2. A 20. és 21. században működő terrorszervezetek – az Ír Köztársasági Hadsereg, Baszk Haza és Szabadság, al-Káida valamint az Iszlám Állam alapján – módszereikben változás csak a felhasznált eszközökben és a technológiai fejlődés miatt történt. Strukturálisan, módszerekben a szervezetek a rendészeti, katonai eszközök, technikai fejlődés következtében változtak csak meg. A biztonsági erők sikeres tevékenysége következtében a szervezetek autodidakta módon, akár egymás tanulságai miatt kényszerülnek újabb és újabb szervezeti változást vagy, módszert kikísérletezni.

3. A nyugati, demokratikus államformában működő államok rövid és középtávon még nem találták meg az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus elleni megoldást. Az aszimmetrikus konfliktusokban alkalmazott és a terrorizmus elleni műveletek (katonai, rendészeti és politikai egyaránt) felületi kezelések, amelyek csak az aktuális és akut probléma megoldását eredményezik. Hosszú távon egy összetett stratégia, a lakosság támogatása és a fegyveres erő alkalmazása képes csak megoldani a problémát.

KUTATÁSI MÓDSZEREK

Az értekezés elkészítéséhez a kutatási szakaszban, még a COVID-19 világjárványt megelőzően, lehetőségem volt felkeresni és feltárási kutatást végezni az Egyesült Királyság Nemzeti Levéltárában, ahol primer források felhasználásával elsősorban az Ír Köztársasági Hadsereg, valamint a Baszk Haza és Szabadság szervezetének feltárása történt. Spanyolország és a Baszk Haza és Szabadság szervezete tekintetében lehetőség nyílt a kutatás folytatására a Nemzeti Levéltárban, a Belügyminisztériumban és a Csendőrség Levéltárában is. A Spanyolországban alkalmazott (előre pontosan meghatározott keresés mint egy irányított kutatás, cenzúrázva), engedélykérés és a várakozási idő miatt végül csak másodlagos források kerültek felhasználásra dokumentumelemzéssel, főként angol és spanyol nyelven.

Az al-Káida és Iszlám Állam vonatkozásában a COVID-19 nélkül is esélytelen lett volna bármit is felkeresni időbeni közelségük, valamint a nemzetbiztonsági korlátozások miatt. A két szervezet tanulmányozása, vizsgálata ezért főként a nemzetközi és hazai szakirodalom alapján, ismeretek és tapasztalatok feldolgozásával, dokumentumelemzéssel történt, másodlagos forrásokból, főként angol és magyar nyelven.

Az értekezés elkészítése során a primer és szekunder források feldolgozásához analitikus elemzési módszert alkalmaztam. A dokumentumelemzések során begyűjtött információkat az ellenőrzést, elemzést, értékelést követően rendszereztem, és következtetéseket vontam le.

A kutatásom, annak tudományos irányának helyessége és a kapott eredmények ellenőrzése végett részt vettem hazai rendezésű tudományos konferenciákon, valamint előadásokon és képzéseken.

Az értekezésben felhasznált szakirodalmat a felhasznált irodalomjegyzékben mind feltüntettem. A primer források nyílt források az Egyesült Királyság Nemzeti Levéltárában, Londonban hozzáférhetők.

A kutatásomat 2022. május 1-jén zártam, ezért az azt követő időszakot vagy azóta megjelent új tudományos eredményeket, információkat, adatokat nem tartalmazza.

A KUTATÁS FELÉPÍTÉSE

Az értekezésem bevezetőjében ismertetem, hogy miért választottam ezt a kutatási témát, megfogalmazom a kutatási problémát, valamint áttekintem a hazai és nemzetközi szakirodalmat. Az elméleti keretrendszerben bemutatom a kutatásom kereteit, kifejtem a kutatási célokat, hipotéziseket, valamint az alkalmazott módszereket.

Az első fejezetben a szakirodalom segítségével az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus elméleti megközelítésben kerül ismertetésre. A fejezetben az alapvető meghatározási problémák miatt munkadefiníció kerül meghatározásra, majd a történelmi áttekintéseket követően az aszimmetrikus hadviselés jellemzői, valamint a terrrorszervezetek általános strukturális felépítése és jellemzői kerülnek meghatározásra. A fejezetet összegzéssel és részkövetkeztetéssel zárom.

Ezt követően a második fejezetben a már korábban is említett négy terrrorszervezetet vizsgálom esettanulmányként az első fejezetben szereplő elméleti háttér és a hipotézisek valóságon alapuló igazolására vagy cáfolására. A két-két szervezet besorolása, működési alapelve és céljai teljesen ellentétes alapon hozták létre, azonban primer és szekunder forrásokból kutathatók, ezért kerültek kiválasztásra. Az összehasonlíthatóságuk érdekében egységes szempontok alapján vizsgáltam és hasonlítottam össze. A szempontrendszert – célok, strukturális felépítés, modus operandi, alkalmazott és feltételezhetően a szervezetek birtokában lévő fegyverek – kialakításánál figyelembe vettem az első fejezetben ismertetett jellemzőket, valamint a kutatási célokat és a hipotéziseket. Az al-Káida és Iszlám Állam transznacionális, hálózatszerű felépítése miatt vizsgálom egyrészt a magszervezeteket, továbbá tárgyalom a hálózati rendszerből véletlenszerűen választott, de a magszervezettől eltérő országban működő tagszervezetét is. A tagszervezetek működése, felépítése és a központi szervezetektől való eltérése, vagy azonossága egyben a belső hálózati működést is reprezentálja, valamint a központ-tagszervezetek közötti kapcsolatok erősségét, minőségét.

A fejezetben továbbá foglalkozom a terrrorszervezetek ellen létrehozott kormányzati és nemzetközi intézkedésekkel politikai, rendészeti és katonai vonatkozásban. A Baszk Haza és Szabadság, valamint az Ír Köztársasági Hadsereg működésében közvetlen érintett országokat – Spanyolország, Franciaország, Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok -,

valamint az al-Káida és az Iszlám Állam esetében a főbb nemzetközi szervezetek – Egyesült Nemzetek Szövetsége, Észak-atlanti Szerződés Szervezete, és az Európai Unió – határozatait és intézkedéseit is.

A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE

Az értekezés átfogó módon mutatja be az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus elméleti történelmét, jellemzőit és a szakértők között kialakult problémákat. A terrorizmus és az aszimmetrikus hadviselés meghatározásának kérdése, valamint a tevékenységek általánosan elfogadott tartalmi elemei sem egyértelműek – még a szakértők számára sem. A kutatás alapján megállapítható, hogy a fogalom definíciója alapján a gerilla hadviselés és a felkelés megfeleltethető és alkalmazható részmeghatározás. A terrorizmus szintén része az aszimmetrikus hadviselésnek, amikor csak módszerként alkalmazzák, és további tevékenységekkel kombinálják – például a gerilla hadviselés eszközeivel. Önálló eljárásaként szintén értelmezhető fogalom, de így már az országok érdekeinek megfelelően, külön-külön meghatározott jelentést kapott. Az önálló cselekvésként való értelmezése esetében az egységesen elfogadott meghatározás problematikáján kívül további érdekkülönbség annak büntetőjogi megfogalmazása. A jogi, jogrendszeri eltéréseket, valamint a szavak eltérő használatát (utalva a terrorista/szabadságharcos elnevezésekre) a terrorszervezetek próbálták kihasználni.

A két fogalom jellemzői és a terrorizmus általános modus operandija már nem okoz akkora véleménykülönbséget. A szakirodalom feldolgozása bizonyította, hogy az elméleti megállapítások ugyanúgy érvényesek a szeparatista – Ideiglenes Ír Köztársasági Hadsereg, Baszk Haza és Szabadság – és radikális iszlamista terrorszervezetekre. A terrorszervezetek a célpontokban és a járulékos veszteségekben már eltérő trendet követtek. A nacionalista szervezetek számára általánosságban a társadalom mint támogató jelent meg, ellentétben a radikális iszlamista szervezetekkel, ahol a társadalom és a halálos áldozatok száma az akaratérvényesítés egyik eszközét jelenti.

Az esettanulmányok megírása során bizonyításra került, hogy a nemzetállamok a főként nacionalista szervezetek esetén a demokratikus keretek közt, de engedtek a szervezeti célok elérésének. A szervezeti célok teljesülése a terrorszervezetek elégedetlenségén, telhetetlenségén múlt. A radikális iszlamista terrorszervezetek célja a több állam érdekeit érintő, akár kontinenseken is átívelő, hollisztikus célok már ígéret szintjén sem elképzelhető. A nyugati

államok főként közel-keleti jelenléte a biztonságpolitikai érdekei, nemzeti biztonsággal párhuzamosan gazdasági és geostratégiai érdekek is fontos tényezők. A nemzetállamok saját politikai stabilitásuk és szuverenitásuk miatt nem engedhetik meg az al-Káida vagy az Iszlám Állam területi követeléseiket vagy az országban, annak szomszédságában azok aktív működését.

A kutatás eredményeit összefoglalva megállapítható, hogy a terrorszervezetek mint nem állami szereplők a támogatottságuk fokozásával képesek továbblépni az aszimmetrikus hadviselés, majd a reguláris hadviselés felé – ami egy felívelő, előrehaladó fejlődést mutat. A terrorizmus és terrorszervezetté való visszaminősítés azonban az erőforrások, támogatottság csökkenését és a szervezet gyengülését jelenti. Léteznek olyan terrorszervezetek is, amelyek nem akarnak az erőszak csökkentése és a reguláris hadviselés felé nyitni. Jelentheti az eszközt is, amit egy aszimmetrikus hadviselést folytató fél alkalmaz annak egyszerűsége, költséghatékonyasága és erőforrás-gazdálkodás miatt. Az aszimmetrikus konfliktusokban, az aszimmetrikus hadviselő felek is alkalmaznak terrorizmust, azonban azt csak eszközként. Az aszimmetrikus hadviselő félnek a terrorizmus hosszú távú alkalmazása a támogatottságának csökkenését, erodálását eredményezné. (Figyelembevéve, hogy a támogatást fegyveres erővel is ki lehet kényszeríteni a terrorizmus akkor sem eredményes hosszútávon. A támogatottság erőszakos fenntartása erőforrást von el a nem állami féltől, amit hosszútávon nem tud fenntartani az erősebb féllel – nemzetállammal – szemben.) Csak a terrorizmus eszközünek használata ezért nem alkalmas az aszimmetrikus konfliktus megnyerésére. Az aszimmetrikus hadviselést ezért gyűjtőfogalomként is értelmezhetjük, mint a felkelés és terrorizmus fogalmát egybeolvasztó meghatározás.

ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

Következtetéseimet az alábbiakban foglalom össze:

- A terrorizmus képezhet önálló kategóriát és nevezhető hadviselés egy típusának is. Olyan szervezeteket foglal magába, amik nem elég erősek az erőszak következő szintjére lépni, magukra mégis felszabadító, felkelő vagy szabadságharcos jelzőket alkalmaznak.
- A terrorszervezetek mint nem állami szereplők a támogatottságuk fokozásával képesek továbblépni az aszimmetrikus hadviselés, majd a reguláris hadviselés felé – ami egy felívelő, előrehaladó fejlődést mutat. A terrorizmus és terrorszervezetté való

visszaminősítés azonban az erőforrások, támogatottság csökkenését és a szervezet gyengülését jelenti. Léteznek olyan terrorszervezetek is, amelyek nem akarnak az erőszak csökkentése és a reguláris hadviselés felé nyitni. Jelentheti az eszközt is, amit egy aszimmetrikus hadviselést folytató fél alkalmaz annak egyszerűsége, költséghatékonysága és erőforrás-gazdálkodás miatt. Az aszimmetrikus konfliktusokban, az aszimmetrikus hadviselő felek is alkalmaznak terrorizmust, azonban azt csak eszközként. Az aszimmetrikus hadviselő félnek a terrorizmus hosszú távú alkalmazása a támogatottságának csökkenését, erodálását eredményezné. (Figyelembevéve, hogy a támogatást fegyveres erővel is ki lehet kényszeríteni a terrorizmus akkor sem eredményes hosszútávon. A támogatottság erőszakos fenntartása erőforrást von el a nem állami féltől, amit hosszútávon nem tud fenntartani az erősebb féllel – nemzetállammal – szemben.) Csak a terrorizmus eszközének használata ezért nem alkalmas az aszimmetrikus konfliktus megnyerésére. Az aszimmetrikus hadviselést ezért gyűjtőfogalomként értelmezhetjük, mint a felkelés és terrorizmus fogalmát is egybeolvasztó meghatározás.

A kutatás első célkitűzésével összhangban, a szakirodalmi áttekintést, valamint az értekezés hadtudományi kutatások rendszerében való elhelyezését és vizsgálati szempontjainak meghatározását követően az első fejezetben a szakirodalmi feldolgozás bizonyította, hogy az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus kapcsán egyik területén sincs konszenzus, legyen az egységes meghatározása, történelmi elemei vagy jellemzői napjainkban. A modern terrorizmus történelmi fejlődése és jellemzőinek ismertetéséhez David. C. Rapoport terrorizmus ciklikusságát taglaló gondolatmenetét alkalmaztam, ami azonban a mai napig vitatott. Ha elfogadjuk a tényt, hogy érvelése többségében helyes, akkor hullámmélete megállja a helyét. Az ötödik hullám, mint következő ciklus megjelenésének felismerése és jellemzőinek meghatározása még várat magára, ahogy a negyedik hullám lezárulására vonatkozóan is. Az ötödik ciklus jelenleg feltételezett jellemzője a szekták elterjedése és az egyszerű fegyveres támadások, utcai zavargások mint modus operandi.

A szakértők között nincs konszenzusos megállapodás és nem értenek egyet abban, hogy pontosan mi is a terrorizmus és az aszimmetrikus hadviselés. Az értekezésben vizsgált témakörök kapcsán ezért célszerűnek tartottam néhány definíció felsorolását, valamint egy-egy munkadefiníció kiválasztását. A vizsgált források arra is rávilágítottak, hogy az ötödik ciklus már korábban megjelent az Amerikai Egyesült Államokban és a terrorizmus általános meghatározásaiba – bár megkötésekkel és kompromisszummal – illeszkedik.

Az értekezés második fejezete az első és második célkitűzéssel összhangban gyakorlati módon vizsgálta a terrrorszervezetek aszimmetrikus jellegét és önálló hadviselésként való értelmezését. A vizsgálat rámutatott és igazolta az értekezés első hipotézisét, ami szerint **„A hadtudomány területén a terrorizmus, mint egy eszköz vagy módszer értelmezése csak szűk területet határol be, mert léteznek olyan önálló terrrorszervezetek, amelyek képesek lennének az irreguláris hadviselés megvalósítására is. A szervezetek számára így a terrorizmus, mint hadviselési forma is lehetséges módszerként jelentkezik. Az aszimmetrikus hadviselés fogalma szélesebb területet foglal magába, nem lehet egyenlő csak a terrorizmus, a gerilla hadviselés és a felkelés meghatározásával. Az aszimmetrikus hadviselés, főként a gyengébbik hadviselő fél, felhasznál minden rendelkezésére álló eszközt, így a terrorizmust is.”**

A fejezet azt is vizsgálta továbbá, hogy a terrrorszervezetek között működésben, felépítésben, modus operandi és az azokhoz felhasznált fegyverek esetén mekkora és milyen eltérések vannak. Az esettanulmányok egyben igazolták a második hipotézist **„A 20. és 21. században működő terrrorszervezetek – az Ír Köztársasági Hadsereg, Baszk Haza és Szabadság, al-Káida valamint az Iszlám Állam alapján – módszereikben változás csak a felhasznált eszközökben és a technológiai fejlődés miatt történt. Strukturálisan, módszerekben a szervezetek a rendészeti, katonai eszközök, technikai fejlődés következtében változtak csak meg. A biztonsági erők sikeres tevékenysége következtében a szervezetek autodidakta módon, akár egymás tanulságai miatt kényszerülnek újabb és újabb szervezeti változást vagy, módszert kikísérletezni.”**

A fejezet azt is vizsgálta, hogy a terrrorszervezetek ellen politikai, rendészeti vagy katonai szektorban miként próbálnak fellépni az érintett nemzetállamok – önállóan vagy közösen nemzetközi szervezetekben. Az értekezés terjedelmi korlátai miatt csak az esettanulmányokban szereplő terrrorszervezetek által érintett főbb országok kerültek vizsgálatra. A vizsgálat rávilágított és igazolta a harmadik hipotézist, ami szerint **„A nyugati, demokratikus államformában működő államok rövid és középtávon még nem találták meg az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus elleni megoldást. Az aszimmetrikus konfliktusokban alkalmazott és a terrorizmus elleni műveletek (katonai, rendészeti és politikai egyaránt) felületi kezelések, amelyek csak az aktuális és akut probléma megoldását eredményezik. Hosszú távon egy összetett stratégia, a lakosság támogatása és a fegyveres erő alkalmazása képes csak megoldani a problémát.”**

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az alábbiakat tartom új tudományos eredménynek:

1. Kutatásaim alapján feltártam és igazoltam, hogy terrrorszervezetek önállóan is működnek, és nem kötelező számukra az aszimmetrikus hadviselés, vagy reguláris szervezeti rend alapú működési irányba elmozdulniuk. Bizonyítottam és az esettanulmányokkal alátámasztottam, hogy a terrorizmus értelmezhető hadviselésként is. A terrrorszervezetek által elkövetett merényletek egyesével, önállóan bűncselekmények. Koordináltan végrehajtva a terrorcselekmények már komplex támadásoknak, INFOOPS- és PSYOPS-műveleteknek minősül. A terrrorszervezetek kommunikációja, a saját magukra való hivatkozás során forradalmár és szabadságharcos jelzőket alkalmaznak, valamint strukturális felépítésükben a katonai alakulatokra jellemzők szerint szerveződnek.
2. Primer forrásokra támaszkodva magyarul elsőként, az Egyesült Királyság levéltárát felhasználva elemeztem és azonosítottam az Ír Köztársasági Hadsereg és utódszervezetek, valamint a Baszk Haza és Szabadság szervezetek céljait, struktúráját, működési módszereit, tevékenységét. A primer források alapján történt elemzés, azonosítás következtében a radikális iszlamista szervezetek lokális alegységeit, sejtjeit hatékonyabban lehet felismerni és működésképtelenné tenni. A módszerek és eljárások – az öngyilkos modus operandit leszámítva – megfeleltethetők az IRA és ETA műveleteivel, amik terén Európa már kellő mennyiségű tapasztalattal rendelkezik, ezért hatékonyabban tud fellépni az új kihívásokkal szemben.
3. Elemeztem, értékeltem az Iszlám Állam és az al-Káida szervezetét, esettanulmány keretében igazoltam, hogy az aszimmetrikus hadviselést alkalmazó fél a terrorizmust mint módszert továbbra is alkalmazza egyszerű megvalósíthatósága és praktikussága miatt a szervezet céljainak eléréseért. Továbbá gyakorlati példák alapján igazoltam, hogy a brutalitás, valamint a korlátlan erőszak alkalmazása csak egy-egy társadalmi rétegnél, meghatározott földrajzi, vallási és kulturális környezetben tűnik célravezetőnek az alkalmazó terrrorszervezetek számára.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK FELHASZNÁLHATÓSÁGA ÉS AJÁNLÁSOK, TOVÁBBI KUTATÁST IGÉNYLŐ TERÜLETEK

A kutatási célkitűzéssel összhangban elkészített értekezés, illetve annak eredményei a következő területeken használhatók fel:

- A Nemzeti Közszerológati Egyetem nemzetbiztonsági, rendőr- és honvédtiszti, valamint biztonság- és védelempolitikai képzéseiben részt vevő hallgatók számára a biztonságpolitikai, terrorizmus és hadelmélet témakörök oktatásában.
- Az MH Kiber- és Információs Műveleti Központ civil-katonai kapcsolatokkal és PSYOPS-műveletekkel foglalkozó alegység állományának a nem kinetikus képességek alkalmazásán alapuló gyakorlatain, valamint a SOFT CAPS nemzetközi gyakorlatokon.
- A Magyar Honvédséggel párhuzamosan a Terrorelhárítási Központ, valamint a katonai és polgári nemzetbiztonsági szolgálatok műveleti tevékenységét végző állományának a tapasztalatok feldolgozásával a jövőbeni műveletek tervezéséhez, végrehajtásához.
- A terrorizmus és aszimmetrikus hadviselés folyamatosan megújul, ugyanakkor a nemzetbiztonsági titkosítás alóli feloldás következtében a nyílt források, információk egyre bővülnek, ezért a jövőbeni stratégiák, eljárások megalkotásánál, jövőbeni politikai fejlesztések lehetőségeinek vizsgálatakor.

A terrorizmus és az aszimmetrikus konfliktus, hadviselés önmagában is komplex, globális problémakör, és még számos, már meglévő téma is részletesen vizsgálható vagy a jövőben további elemekkel bővíthető. Az értekezésben az esettanulmányok során ismertett terrorszervezetek alkalmasak csak önálló vizsgálatra és egy-egy további értekezés megírására. A kérdéskör interdiszciplináris jellege, valamint a terjedelmi korlátok miatt csak a téma egy szegmensének rövid vázolására volt lehetőségem.

A terrorizmus és az aszimmetrikus hadviselés témakör földrajzi alapú megközelítése további kutatás és vizsgálatok tárgya lehet. A jelenleg főként Közel-Keleten jelentkező problémák feltárását követően a migrációs trendekkel összhangban potenciális vizsgálati terület lehet Ázsia vagy Afrika. Az új problémákkal párhuzamosan folyamatos vizsgálódást és nyomon követést igényelnek a már lezajlott konfliktusok is, azok újbóli megjelenésének, kiújulásának elkerülése érdekében.

Az értekezés tárgyához kapcsolódó hadtudományi és biztonságpolitikai kérdésköröket hivatásos és civil oldalról is vizsgálhatják, aminek eredménye várhatóan a hatékony együttműködés, koordinált fellépés és egy eredményes terrorizmus elleni doktrína, valamint az aszimmetrikus hadviselés elleni protokoll kidolgozása lehet. A nemzetbiztonsági és biztonságpolitikai hallgatók a problémakört újra és újra vizsgálhatják egy esetleges gördülékenyebb módszer kidolgozása, a jelenlegi eljárások finomhangolása érdekében.

PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK

- Márk Kovács: Islamic State – is it a guerrilla or a terrorist organization. *National Security Review*, 2018 (4), 1. 17-40.
- Kovács Márk Károly: A vahhabizmus és Szaúd-Arábia. *Hadtudományi Szemle*, 2018 (11), 1. 85-98.
- Kovács Márk: Spanyolország - Katalónia esete. *Szakmai Szemle*, 2018 (16), 1. 140-155.
- Kovács Márk Károly: Gerilla-hadviselés és a terrorizmus kapcsolatrendszere napjainkban. *Hadtudományi Szemle* 2019 (12), 1. 101-116.
- Kovács Márk Károly: Az Iszlám Állam hadviselése: terrorizmus alkalmazása lakott területen. In: Kozma Klementina (szerk.): *A hadtudomány és a XXI. század. Doktoranduszok Országos Szövetsége*, Budapest, 2019, 142-155.
- Kovács Márk Károly: Felkelések az Egyesült Államok tábori kézikönyvei alapján. In: Kiss-Szemán Johanna – Barcza-Tóth Tímea – Dobák Imre (szerk.): *Szakkollégiumi tanulmánykötet: Nemzetbiztonsági Szakkollégium – Tanulmánykötet 2. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Szakkollégium*, 2019, 17-29.
- Kovács Márk Károly: Iraki Al-Kaida. Szabó Csaba (szerk.): *Tavaszi Szél 2020 Konferencia = Spring Wind 2020. Doktoranduszok Országos Szövetsége*, Budapest, 2020, 315-324.
- Kovács Márk Károly: A Baszk Haza és Szabadság szervezete, módszerei, fegyverzete 1959–2011 között. *Hadtudományi Szemle*, 2020 (13), 3. 117-132.
- Kovács Márk: Az Ideiglenes Ír Köztársasági Hadsereg szervezete, fegyverzete, módszerei 1969-2005 között. *Szakmai Szemle*, 2020 (18), 1. 55-71.
- Kovács Márk: Az ETA. In: Baráth Noémi Emőke – Pató, Viktória Lilla (szerk.): *A haza szolgálatában : Konferenciakötet 2019, Doktoranduszok Országos Szövetsége*, Budapest, 2020, 37-44.

- Kovács Márk: Szeparatista terrorizmus: az ETA és IRA összehasonlítása. In: Kovács Petra – Pollák Orsolya Luca (szerk.): A hadtudomány és a 21. század 2020. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Hadtudományi Osztály, Budapest, 2020, 157-174.
- Kovács Márk: Harc a terrorizmus ellen: az ETA és IRA. In: Baráth Noémi Emőke – Mezei József (szerk.): Rendészet-Tudomány-Aktualitások: A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével 2020. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 2020, 103-112.
- Kovács Márk Károly: Az al-Káida céljai, szervezete és működése, módszerei és eljárásai a Nyugat ellen 1989 és 2015 között. Hadtudományi Szemle, 2021 (14), 1. 53-68.
- Kovács Márk Károly: Az aszaszinok mint a ma ismert terrorszervezetek elődei. Hadtudományi Szemle, 2021 (14), 4. 41-51.
- Kovács Márk: Nagypénteki Megállapodás és a (P)IRA utódszervezetei. Hadtudományi Szemle, 2022 (15), 3. 171-182.

SZAKMAI - TUDOMÁNYOS ÉLETRAJZ

Kovács Márk Károly 1993. február 5-én született Budapesten.

A középiskolát az Egressy Gábor Kéttannyelvű Műszaki Szakközépiskolában végezte, érettségivel egyben megszerezte az angol felsőfokú, komplex C1 nyelvvizsgát. Egyetemi tanulmányait 2012-ben a Budapesti Kommunikáció és Üzleti Főiskola nemzetközi tanulmányok alapszakon kezdte. 2014-ben fél évet töltött Barcelonában ERASMUS tanulmányi program keretében, ahol meghatározó szerepet töltöttek be a regionális történelem és a spanyolországi etnikumok globalizációs folyamatok miatt bekövetkezett változásokkal foglalkozó tantárgyak. (Barcelona után sikeresen megszerezte spanyol nyelvből a B2 komplex nyelvvizsgát.) 2015 és 2017 között végezte el a biztonság- és védelempolitika mesterképzést, majd 2016-ban Madridban dolgozott a Magyarország Madridi Nagykövetségén. 2017-ben megkezdte doktori tanulmányait a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolában, valamint a Nemzetközi Közszolgálati Kapcsolatok Msc és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán a keleti nyelvek és kultúrák arab szakirányt.

Személyes érdeklődése miatt a kutatási területe a terrorizmus – főként a Spanyolországban, Egyesült Királyságban és a Közel-Keleten – valamint az aszimmetrikus hadviselés, ezért az értekezése a terrorizmus aszimmetrikus jellegének meghatározásából készítette. A második mesterképzés során a PhD-tanulmányokkal összekapcsolva lehetősége nyílt az Egyesült Királyság Nemzeti Levéltárában rövid kutatásokat végezni. A levéltári kutatások ellenőrzésére az észak-ír konfliktusból írta meg diplomamunkáját. 2022-ben lehetőséget kapott, és elvégezte a Magyar Honvédség Béketámogató Kiképző Központ által ENSZ és NATO alapokon szervezett nemzetközi katonai megfigyelő tanfolyamot.

Jelenleg a Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi Nevelési Főosztály Felsőoktatási és Képzési Osztályon dolgozik tudományszervezés, valamint kutatás, fejlesztés és innováció területén. Publikációi angol és magyar nyelven az egyes terrorszervezetek működését, belső struktúráját és módszereit vizsgálja.